

INTEGRÁLT VÍZHÁZTARTÁSI TÁJÉKOZTATÓ, OPERATÍV ASZÁLY- ÉS VÍZHIÁNY- ÉRTÉKELÉS

2018. június

– kivonat –

Készítette:
az
Országos Vízügyi Főigazgatóság
Vízjelző és Vízrajzi Főosztály
Vízrajzi Monitoring Osztálya
és az
Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Budapest, Szeged
2018. június 8.

1. HELYZETÉRTÉKELÉS

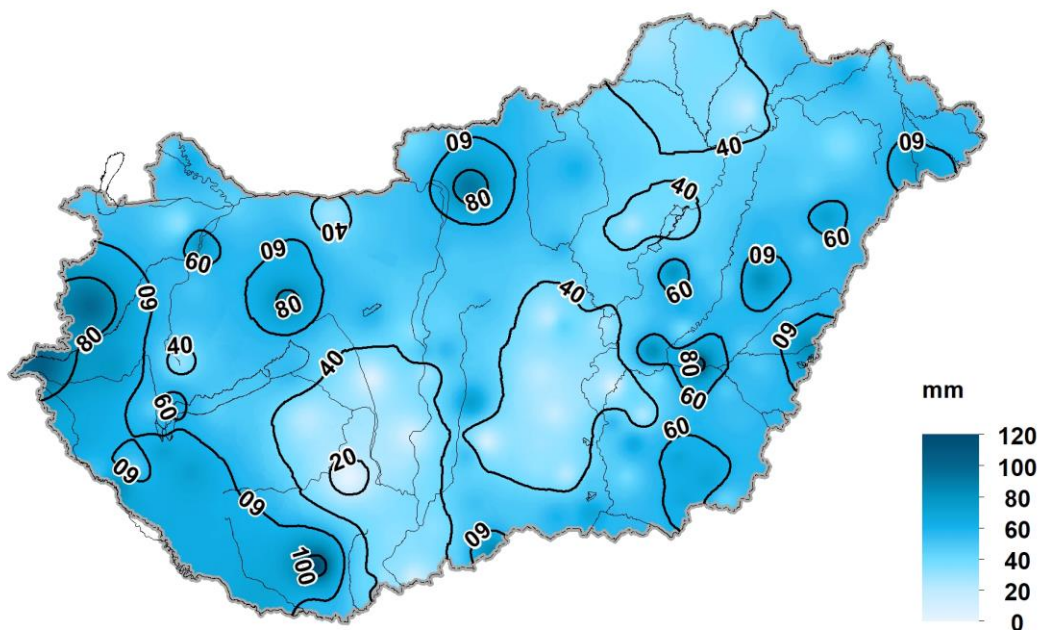
Csapadék

2018 májusában a rendelkezésre álló adatok szerint az ország területére lehullott csapadék mennyisége 11 mm (Tevel) és 112 mm (Pécs-Pogány) között alakult. Az országos területi átlagérték 50 mm volt, ami 9 mm-rel (15%-kal) volt alacsonyabb a viszonyítási időszak (1971-2000) május havi átlagánál.

A májusban lehullott csapadék mennyisége – szeszélyes területi eloszlásban – az ország területének túlnyomó részén elmaradt az éghajlati átlagtól. A májusi átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadékhiány (20-50 mm) a Dunántúl középső és délkeleti részének egyes körzeteiben, a Duna-Tisza köze középső részén, valamint a Mátrában és a Bükkben fordult elő.

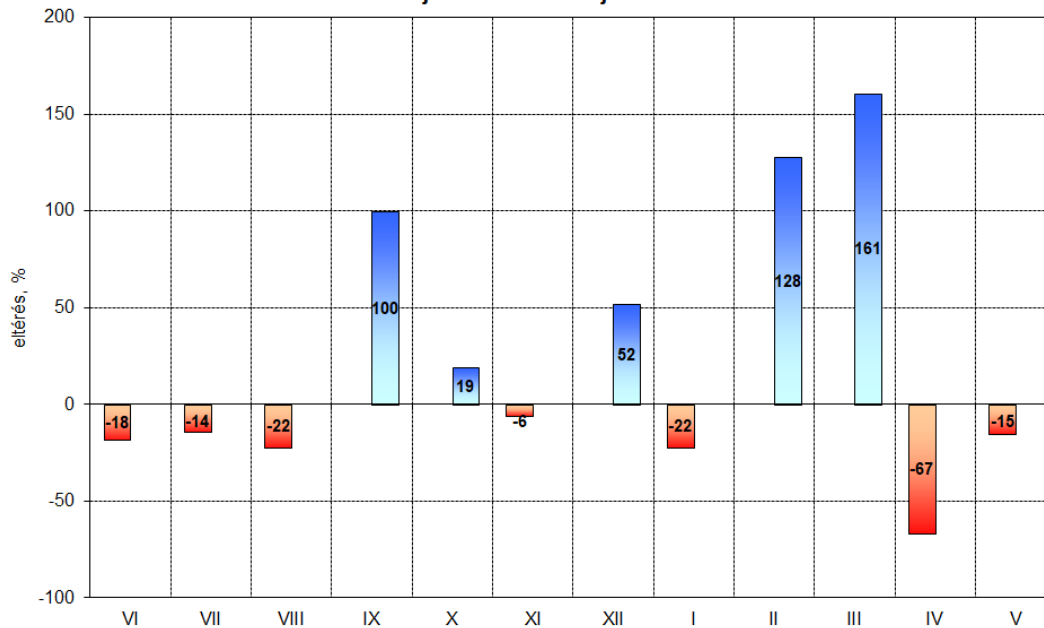
Országos áttekintésben a májusi átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadékhiány (50 mm) Jósvafő, a legnagyobb csapadéktöbblet (55 mm) Gyoma állomáson jelentkezett.

A 2018. május havi csapadékösszeg területi eloszlása

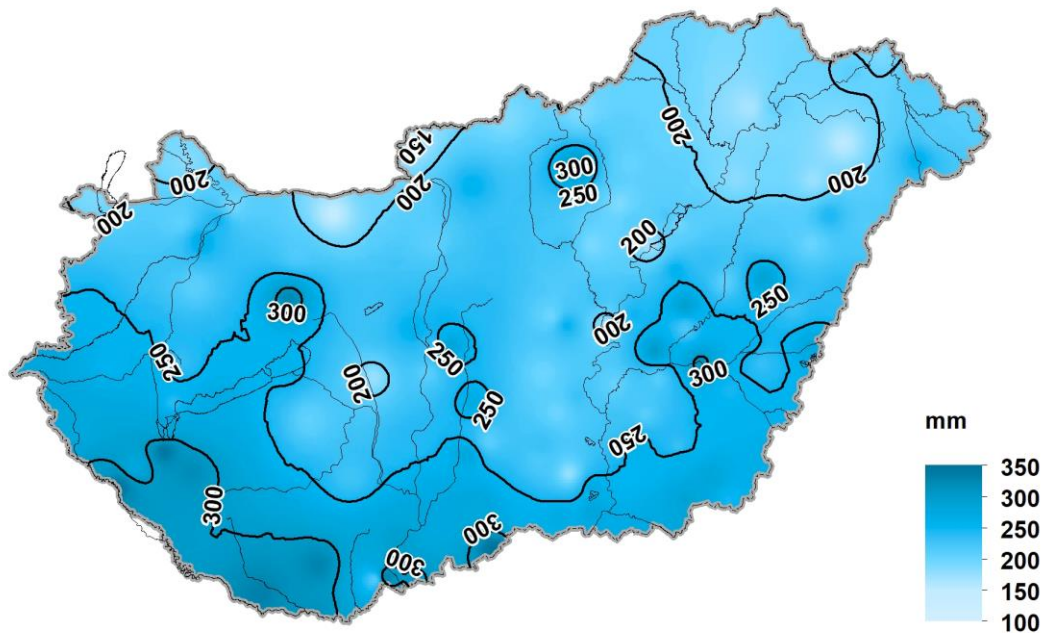

Az alábbi szövegekzi ábrán a legutóbbi 12 havi időszakra mutatjuk be a havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének a sokévi átlagtól való relatív eltérését.

A havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagától való eltérése (%) a 2017. június - 2018. május időszakban

A 2018. január - május havi csapadékösszeg területi eloszlása

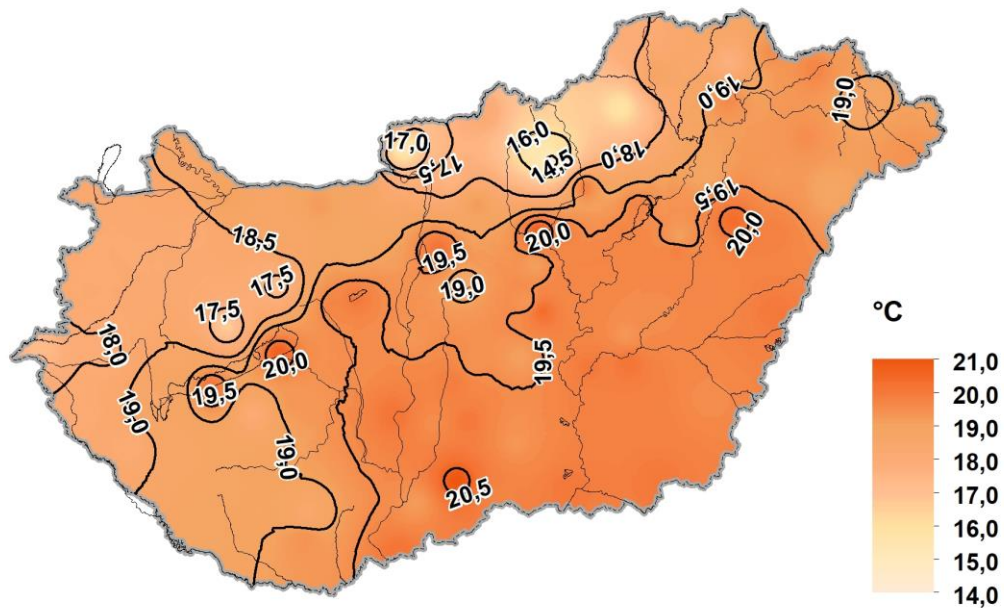
A 2018. január-május időszakban lehullott csapadék mennyiségé 138 mm (Tésa) és 348 mm (Kunbaja) között alakult, az országos területi átlagérték 238 mm volt, ami az időszakos átlagnál 42 mm-rel (21%-kal) több. Országos áttekintésben az átlaghoz viszonyított legnagyobb 5 havi csapadékhiány (67 mm) Tata, a legnagyobb csapadéktöbblet (140 mm) Kunbaja állomáson jelentkezett.

Léghőmérséklet

A május havi középhőmérséklet 14,0°C (Kékestető) és 20,9 °C (Jánoshalma) között alakult, az országos területi átlagérték 18,9°C volt, ami a sokévi (1971-2000) májusi átlagot 3,4 °C-kal (!) haladta meg.

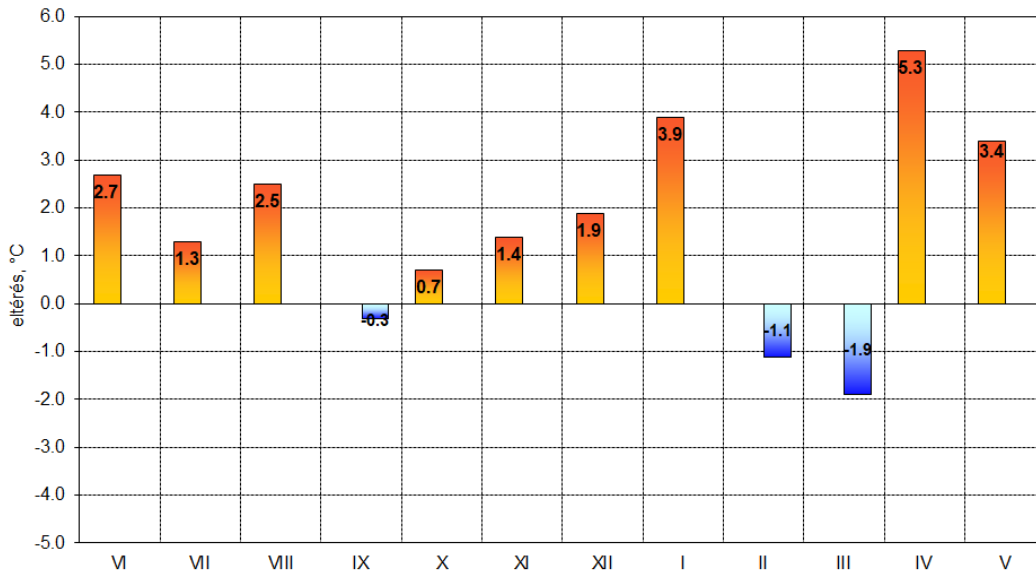
A havi középhőmérséklet az ország egész területén meghaladta az éghajlati átlagot. A havi középhőmérséklet átlaghoz viszonyított legnagyobb pozitív eltérése (5,3 °C) Jászberény állomáson jelentkezett.

A 2018. május havi középhőmérséklet területi eloszlása

Az alábbi ábrán a legutóbbi 12 havi időszakra mutatjuk be a havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi átlagtól való eltérését.

A havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (°C) a 2017. június - 2018. május időszakban

Talajnedvesség

Síkvidékeinken a talajok legfelső (0-20 cm-es) rétegének nedvességtartalma május végén az egy hónappal korábbi állapothoz képest magasabb volt. A nedvességtartalmat síkvidékeinken a 25-65% feletti telítettség értékek jellemezték. A legalacsonyabb telítettségi értékek (25-40%) a Duna-Tisza közén és a Nyírség egyes körzeteiben fordultak elő.

A 20-50 cm közötti talajréteg nedvességtartalma májusban síkvidékeink területén az egy hónappal korábbi állapothoz viszonyítva csökkent. A nedvességtartalom a hónap végén – síkvidékeinken meglehetősen homogén területi eloszlást jelezve – 25-50% között alakult.

Az 50-100 cm-es talajréteg nedvességtartalma májusban a síkvidékek területi átlagában kissé csökkent. Ennek a talajrétegnek a nedvességtartalmát a hónap végén általában a 85-100% közeli telítettségi értékek jellemezték.

Talajvíz

Májusban szeszélyes területi eloszlásban Magyarország csaknem valamennyi síkvidékén csökkent a talajvízszint. A legnagyobb, 50 cm-t meghaladó változás a Sajó torkolatvidékén, az Alsó-Tisza-völgy kisebb körzetében és a Dráva-menti sík területén alakult ki. A 25-50 cm közötti értéktartományba sorolható területek csaknem valamennyi síkvidéken (Kisalföld déli része, Közép-Mezőföld, a Dráva-menti sík területének egésze, a Duna-Tisza köze peremvidékei, Jászság, Nagykunság, Tiszazug, Körös-Maros köze peremvidékei) előfordultak. 0-25 cm csökkenéssel érintett területek közé tartozik a Kisalföld középső, keleti és déli része, a Mezőföld északnyugati és déli része, a Duna-Tisza köze északi és déli része, a Mátra és a Bükk előtere, a Nyírség, a Hajdúság, a Dél-Hajdúság és a Körös-Maros köze területének legnagyobb része. Egyes körzetekben (Mosoni-sík északi része, Felső-Szigetköz, Duna-Tisza köze északnyugati része, Dél-Nyírség, Körös-Maros köze egyes részterületei) kisebb (0-25 cm) emelkedés mutatkozott.

Májusban a viszonyítási időszaknál magasabban helyezkedett el a talajvíztükör a Mezőföld területének jelentős részén, a Dunamenti-sík középső tájrészletein, a Mohácsi-sziget területén és a Bácskai-sík délnyugati részén, a Jászság déli részén, a Nagykunság és a Hortobágy területének jelentős részén, a Tiszazugban, a Körösök völgyében és a Körös-Maros köze északi részén. A jellemző különbség-értékek a Dunántúlon a 0-25 cm, a Duna-Tisza közén és a Tiszántúlon a 0-50 cm értékközbe sorolhatók. 50 cm-nél nagyobb értékek elsősorban a Tiszántúlon fordultak elő.

A viszonyítási időszak átlagánál alacsonyabban helyezkedett el a talajvíztükör a Kisalföld (0-100 cm), és a Dráva-menti sík területének csaknem egészén (0-25 cm), a Duna-Tisza köze (200-300 cm), a Körös-Maros köze (0-100 cm), a Felső-Tisza-vidék jelentős részén (0-150 cm), illetve a Mezőföld északi, délnyugati és déli peremvidékén (0-50 cm), valamint a Mátra (0-300 cm) és a Bükk előterében (0-50 cm).

A síkvidékek területi átlagában a talajvíztükör 2018 május hónapban az 1971-2000. közötti időszak május havi átlagértékénél 30-35 cm-rel alacsonyabban helyezkedett el.

Operatív aszály- és vízhiány értékelés

Az átlagosnál melegebb meleg időjárást helyi heves zivatarok mérsékeltek, aminek következtében az áprilisi száraz időjárás okozta vízhiány némileg mérséklődött. A csapadék területi eloszlása a több hullámban érkező frontok és a helyben kialakuló zivatarok hatására, igen változatosan alakult. Kismértékű csapadéktöbblet csak néhány foltban (Pécs környéke, Szombathely, Gyomaendrőd, Gödöllő) alakult ki a záporok, zivatarok hatására.

A jelenlegi vízháztartási helyzetet az áprilisi jelentős csapadékhiány és az elszórtan jelentkező májusi esők együttesen alakították. A száraz időszak következtében kiszáradt felső talajrétegekre érkeztek a májusi záporok.

Májusban a talajok vízháztartása kedvezőbben alakult, mint a megelőző hónapban. Az időjárás alakulásában bekövetkezett fordulat jelentősen mérsékelte a kialakult vízhiányt. Jelenleg főként a felső 35 cm-es talajrétegek kiszáradása a meghatározó, amit gyorsít az átlagosnál jelentősen magasabb léghőmérséklet, valamint a fejlődő növényzet vízigénye. Az alsóbb 40-80 cm közötti talajrétegek vízkészlete jelentősen csökkent, ami a megelőző száraz időszak következménye.

A májusi meleg és az átlagos csapadékot megközelítő időjárási viszonyok következtében a talaj felső rétegében kedvezőbb állapotok alakultak ki, azonban a vízhiány több helyen kimutatható. Tolna megyében, a Duna-Tisza közének középső, déli részén és a Maros-hordalékkúpon a legjelentősebb a talajok vízhiánya.

Átlagosan csapadékos június esetén is a talajrétegek kiszáradása várhatóan felgyorsul, aminek hatására az említett területeken erős aszály kialakulására kell számítani. Egyre többfelé valószínű közepes aszály, így a vízhiány elhárítási tevékenységek fokozására lehet szükség.

Belvízi helyzetértékelés

2018 májusában országos összesítésben a belvízrendszerek közötti vízforgalom mennyisége 135,08 millió m³ volt, ami 201 millió m³-rel (60%-kal) maradt az előző havi értéktől. A május havi vízforgalom részben a felszíni vízfolyásokból a belvízrendszereken átvezetett vízmennyiség volt.

A hónap folyamán 2 VÍZIG területén fordult elő – a február-március időszakban kialakult és máju első napjaira is részben áthúzódó – belvívelöntés (1. táblázat). Az elöntéssel érintett terület maximális kiterjedése – nem egyidejűleg – 1211 ha volt.

A tározókban visszatartott víz mennyisége 2018 májusában országos összesítésben az egy hónappal korábbi értékhez képest 11,87 millió m³-rel (9%-kal) csökkent.

2. ELŐREJELZÉS

Időjárás-előrejelzés

Az Országos Meteorológiai Szolgálat 2018. május 13-án kiadott hosszú távú meteorológiai előrejelzése szerint az előttünk álló három hónapban (június, július, augusztus) az átlagosnál melegebb és szárazabb időjárás valószínűsíthető.

A havi középhőmérséklet és a havi csapadékösszeg országos átlagértékei az alábbi előrejelzett értékközökben várhatók (zárójelben a sokévi átlagokat tüntettük föl):

Hónap	Havi középhőmérséklet [°C]	Havi csapadékösszeg [mm]
június	19,0 – 21,5 (18,6)	35 – 80 (75)
július	20,8 – 23,5 (20,4)	30 – 65 (64)
augusztus	20,4 – 23,1 (20,0)	30 – 70 (61)

Az OMSZ 2018. június 8-án kiadott középtávú előrejelzése szerint a következő 10 napos időszakban az átlagosnál melegebb, térben és időben változékony, nyári időjárás valószínű. Többször és többfelé várható csapadék, területi átlagban az időszak közepén az ország északkeleti részén fordulhat elő 10 mm/nap értéket elérő, illetve meghaladó csapadékmennyiség: Az időszak folyamán a napi középhőmérsékletek előreláthatólag végig az évszakos átlag felett várhatók.

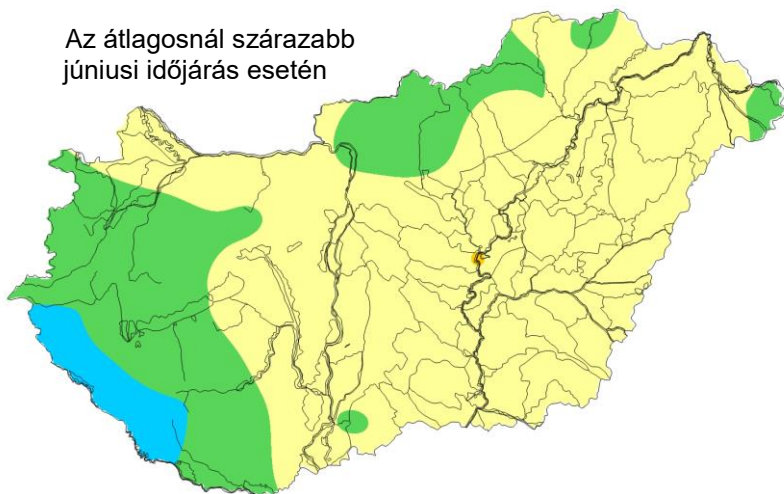
Vízháztartási előrejelzés

Május végén az előző év azonos időszakához képest országos viszonylatban csaknem megegyező vízháztartási helyzet volt a jellemző.

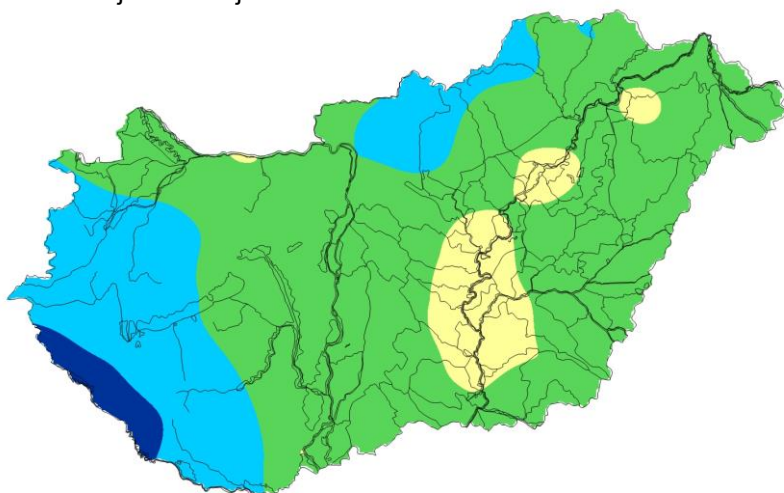
A hosszú távú időjárás előrejelzés bevalása esetén júniusban az ország területén átmeneti vízháztartási helyzet várható.

A következő ábrákon időjárási forgatókönyvenként szemléltetjük a májusi vízháztartási helyzet várható alakulását

Az átlagosnál szárazabb júniusi időjárás esetén

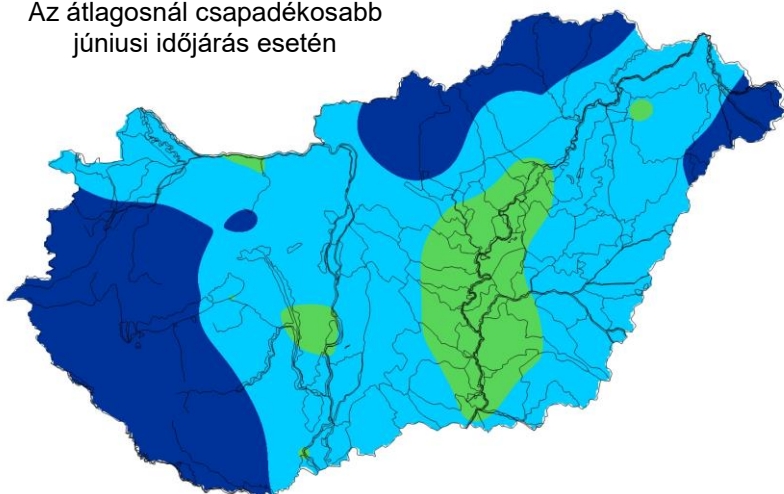
Átlagosan csapadékos júniusi időjárás esetén

GVM

Az átlagosnál csapadékosabb júniusi időjárás esetén

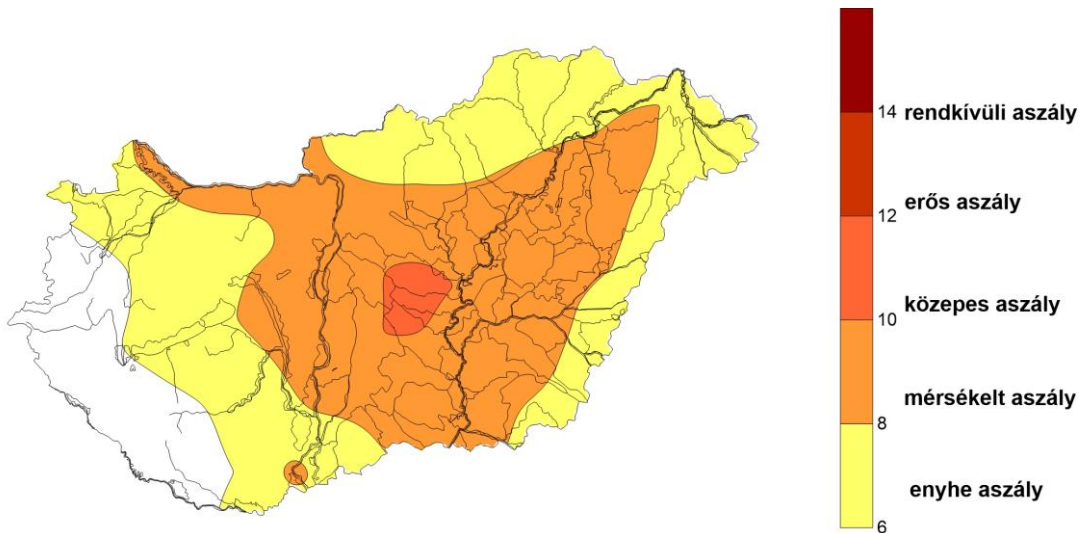

Aszály-előrejelzés

Az átlagosnál szárazabb és melegebb további időjárás esetén az aszály mérsékelt és közepes fokozata az ország nagy részén – főleg az Alföldön – kialakulhat, az aszályindex 8-12 közötti értékeivel. Enyhe aszály (PAI=6-8) az ország északi részén, a Dunántúl középső vidékein és a keleti határszélen fordulhat elő.

Az átlagosnál szárazabb további időjárás esetén

PAI (°C/100mm)

Az „Integrált vízháztartási tájékoztató, operatív aszály- és vízhiány értékelés” című kiadványt a BM 45/2014. (IX. 23.) rendelet 1.§ (1) c), d), e), (2) és a 3.§ (3) j) alapján havi rendszerességgel az Országos Vízügyi Főigazgatóság – az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság bevonásával – készíti el és adja ki.